

قواعد فقهی
و احکام مورد نیاز بانوان
در عمره و حج

منصور مظاهری

گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

- دیاچه ۹
- فصل اول: قواعد و احکام باب استحاضه ۱۷**
۱. شروع استحاضه: ۱۷
۲. استمرار استحاضه: ۱۷
۳. تغییر در نوع استحاضه: ۱۸
۴. قطع خون در استحاضه متوسطه و کثیره: ۱۹
۵. تحفظ برای مستحاضه با فرض عدم ضرر: ۲۰
۶. کوتاهی مستحاضه در تحفظ: ۲۱
۷. لزوم تشخیص نوع استحاضه: ۲۲
۸. لزوم تطهیر برای مستحاضه: ۲۳
۹. وظیفه مستحاضه کثیره برای طواف و نماز آن: ۲۴
۱۰. وظیفه مستحاضه متوسطه برای طواف و نماز آن: ۲۶
۱۱. وظیفه مستحاضه قلیله برای طواف و نماز آن: ۲۸

۱۲. ورود مستحاضه متوسطه و کثیره به مسجدین: ۲۹
۱۳. علم یا احتمال پاکی در مستحاضه: ۲۹
۱۴. عدم انجام وظیفه در مستحاضه: ۳۰
- فصل دوم: قواعد و احکام باب حیض** ۳۱
۱. شروع حیض در صاحب عادت وقتیه: ۳۱
۲. شروع حیض در صاحب عادت غیر وقتیه: ۳۱
۳. استمرار جریان خون در سه روز اول حیض: ۳۲
۴. پاکی کوتاه در طول سه روز: ۳۳
۵. خون دیدن کمتر از سه روز: ۳۳
۶. نقاء متخلل (پاکی وسط در ایام حیض): ۳۳
۷. حداقل و حداکثر پاکی بین دو حیض: ۳۴
۸. محاسبه حداقل و حداکثر خون حیض: ۳۵
۹. محاسبه ابتدا و انتهای مدت زمان خون دیدن: ۳۵
۱۰. محدوده روز در محاسبه حیض: ۳۶
۱۱. لکه بینی پیش از عادت: ۳۶
۱۲. لکه بینی مستمر قبل از عادت: ۳۷
۱۳. لکه بینی بعد از عادت: ۳۷
۱۴. ترشحات زرد رنگ خارج شده که خون بودنش مشکوک است: ۳۸
۱۵. پاک شدن پیش از ده روز با احتمال وجود خون در باطن: ۳۹

۱۶. بر هم خوردن عادت با دویار بر خلاف عادت، خون دیدن:..... ۴۰
۱۷. صاحب عادت وقتی یا عددیه یا وقتی و عددیه که بیشتر از عادت خون دیده و از ده روز تجاوز نکرده: ۴۱
۱۸. خون دیدن در وقت عادت، بیشتر از ده روز در صاحب عادت وقتی و عددیه:..... ۴۲
۱۹. بیش از ده روز خون دیدن صاحب عادت وقتی: ۴۲
۲۰. بیش از ده روز خون دیدن صاحب عادت عددیه: ۴۳
۲۱. خون دیدن بعد از اتمام طواف یا نماز آن:..... ۴۳
۲۲. داخل شدن به مسجدالحرام برای مکلف به جمع بین تروک حائض و اعمال مستحاضه:..... ۴۳
۲۳. سن یأس:..... ۴۴
۲۴. خون دیدن بدون رحم:..... ۴۶
۲۵. عدول به حج افراد برای حائض در فرض عدم توانایی انجام عمره تمتع در وقت:..... ۴۶
۲۶. احرام حائض در میقات شجره..... ۵۰

دیباچه

شارع مقدس، برای حج که از ارکان مهم اسلام و دارای ابعاد مختلف سیاسی، عبادی، فردی و اجتماعی است، مانند دیگر آموزه های دینی، احکام خاصی مقرر کرده است. این احکام که از آن به مناسک حج و عمره یاد می شود، دارای گستردگی و دقت زیادی است. تفاوت دیدگاه های مراجع عظام تقلید در این زمینه نیز اهمیت یادگیری دقیق مناسک را دو چندان می کند.

از طرفی هرساله جمع کثیری از بانوان عمره و حج گزار به سرزمین وحی مشرف شده و از نعمت زیارت خانه خدا بهره مند می شوند. این دسته از بانوان غالباً به دلیل مواجهه بودن با پیشامد

استحاضه، قاعدگی و یائسگی با سؤالات متعدد فقهی هنگام انجام مناسک و ادای وظایفشان روبرو می‌شوند.

در این راستا گروه فقه و حقوق پژوهشگرده حج و زیارت بر آن شد تا احکام مورد نیاز بانوان در حج و عمره را تدوین و منتشر نموده، در اختیار بانوان عمره و حج گزار قرار دهد.

کتاب حاضر که تحت عنوان «قواعد فقهی و احکام مورد نیاز بانوان در حج و عمره» و به همت استاد معظم منصور مظاهری تدوین شده، کوششی در جهت شناسایی وظیفه بانوان است تا آنان بتوانند مناسک عمره و حج خود را مطابق با فتاوی مراجع معظم تقلید دامت برکاتهم انجام دهند.

در این کتاب، فتاوی ده تن از مراجع عظام تقلید، آیات عظام: امام خمینی، جوادی آملی، سبحانی، سیستانی، شبیری زنجانی، صافی گلپایگانی، مقام معظم رهبری، مکارم شیرازی، نوری همدانی، وحید خراسانی^{دامت برکاتهم}، ذکر شده

و اسامی آیات عظام، در فتاویٰ مشترک به صورت الفبا تنظیم شده است، ضمناً نسبت به فتاویٰ حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی ^{دامت برکاته}، از توضیح المسائل و استفتاء شفاهی از دفتر معظم له استفاده شده است.

گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت، ضمن تشکر از نویسنده محترم، با هدف نشر آثار فاخر در حیطة فقه حج، به نشر این اثر اقدام نموده است. همچنین از همکاری دفاتر مراجع عظام تقلید تشکر و قدردانی می‌شود. با آرزوی توفیق بیشتر برای نویسنده محترم از خداوند متعال خواستاریم همه ما را بیش از پیش در راه خدمت به فقه اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و تعمیق و گسترش آن یاری رساند.

گروه فقه و حقوق

پژوهشکده حج و زیارت

باسم تعالی

آنچه در کتاب «احکام مورد نیاز بانوان در عمره و حج»، به عنوان فتاوی حضرت
آیت الله العظمی شبیری زنجانی درج شده است، به شهادت برخی از موثقین مطابق
آرای مطهره می باشد.

دفتر حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی

۲۵ ریح الثانی ۱۴۳۱

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عمل به این فتاوی مجزی در صبر، ذمات و افسوس...

۹۸ / ۹ / ۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ
تعلیقات و حواشی که درباره جزوه ارسال کرده فقط
مؤسسه روحیانی اسراء با عنوان «تواضع فتوی و احکام
مورد نیازان در عمره و حج» از گروه فقه و حقوق
گروه هستکده حج و زیارت «مطبوعه با رساله توضیح المسائل
(معظم له) بوده و هیچ مباحثی نداشته.

بنام
آیت الله العظمی
مجلسی
۳۹۸، ۹، ۲۸

بسمه تعالی

آنچه در این کتاب از فتاوی
آیت الله العظمی سیستانی آمده، مورد
تأیید حجج اسلام آقایان عطائی و
شمس از اعضای دفتر استفتائات
معظم له قرار گرفته است.

مؤلف

بِسْمِ تَعَالَى

عمل به این رساله با رعایت حواشی

حقیر، مجزی است، ان شاء الله

مؤسسه تخصصی آیت الله العظمی
مکارم شیرازی (مدظله)
مركزه لایق

تاریخ:

شماره:

پوست:

قیم: ختیبان شهید

تلفن: ۷۷۴۳۱۱۰ - ۷۷۴۳۱۲۰

۷۷۴۳۱۲۰

فکس: ۷۷۴۳۱۱۴

www.makarem.ir

info@makarem.ir

بِسْمِ تَعَالَى

فتاوی موجود در کتاب قواعد فقهی و احکام مورد

نیاز بانوان در عمره و حج، مطابق با نظرات حضرت

آیه الله العظمی سبحانی (دامت برکاته) می باشد.

دفتر حضرت آیه الله العظمی جعفر سبحانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آنچه در کتاب «قواعد فقهی و احکام مورد نیاز بانوان در عروه و حج»
آمده، به گوای برخی از مؤلفین، با فتاوی مرجع عالیقدر
حضرت آیه الله العظمی صافی گلپایگانی دام خدا ابرارن مطابق

است. ۲۷ ربیع الثانی ۱۴۴۱

فصل اول: قواعد و احکام باب استحاضه

۱. شروع استحاضه:

اگر زن، مستحاضه شود هر چند در ادامه، خون در باطن باشد، احکام استحاضه جاری است؛ مانند لزوم وضو برای طواف و وضوی جداگانه برای نماز طواف.

۲. استمرار استحاضه:

از زمانی که زن مستحاضه برای طواف یا نماز آن، طهارت را انجام می‌دهد، تا پایان طواف یا نماز آن، استمرار خون استحاضه با سه شرط، اشکالی ندارد:

- الف. عدم تغییر نوع استحاضه
- ب. مبادرت و عدم فاصله بین طهارت و انجام طواف و نماز آن.
- ج. انجام تحفظ به شکل صحیح.
- نکته ۱:** اگر مستحاضه به شکل صحیح، تحفظ را انجام داد اما به علت کثرت و شدت، خون خارج شد، طواف یا نماز آن صحیح است.
- نکته ۲:** مبادرت و عدم تأخیر در انجام وظیفه، عرفی است و انجام واجباتی مثل تطهیر، تعویض پنبه، یا پوشیدن لباس بعد از غسل، منافاتی با مبادرت ندارد.

۳. تغییر در نوع استحاضه:

هر تغییری در استحاضه، چه از مرتبه بالاتر به پایین تر و چه برعکس، غسل را برای انجام طواف یا نماز آن واجب می‌کند.

بنابراین اگر استحاضه متوسطه بعد از غسل و قبل از انجام طواف یا نماز آن یا در حین انجام یکی از این دو به استحاضه قلیله تبدیل شد،

طهارت قبلی کافی نیست و باید مجدداً غسل انجام شود.

آیت الله سیستانی: در تبدیل متوسطه به قلیله بعد از انجام غسل روزانه، نیاز به غسل جدید نیست.

آیت الله زنجانی: در تبدیل متوسطه به قلیله یا قلیله به متوسطه، غسل لازم نیست.

آیت الله مکارم: استحاضه متوسطه حکم قلیله را دارد.

۴. قطع خون در استحاضه متوسطه و کثیره:

آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، سبحانی، صافی، مکارم، نوری: قطع خون در استحاضه متوسطه و کثیره، غسل را برای انجام طواف یا نماز آن واجب می‌کند.

از این رو اگر مستحاضه متوسطه یا کثیره غسل کرد و قبل از انجام طواف یا نماز آن یا در حین انجام یکی از این دو، خون حتی در باطن هم قطع شد، (بنا بر احتیاط واجب: آیت الله جوادی) باید مجدداً غسل کرده و طواف یا نماز

را اعاده کند.

آیت الله سیستانی: در قطع خون در استحاضه متوسطه در صورتی که غسل روزانه را انجام داده، غسل مجدد لازم نیست ولی در قطع خون در استحاضه کثیره غسل مجدد بنا بر احتیاط واجب لازم است.

آیت الله زنجانی: احتیاط مستحب در انجام غسل برای استحاضه متوسطه است و قطع خون نیز غسل ندارد.

آیت الله مکارم: استحاضه متوسطه حکم قلیله را دارد.

۵. تحفظ برای مستحاضه با فرض عدم ضرر:

۱. آیات عظام: زنجانی، وحید: بعد از غسل و وضو لازم است.

۲. آیات عظام: جوادی، سبحانی، صافی، مکارم، نوری: با فرض استمرار خون در حین وضو و غسل و پس از آن لازم است و اگر خون همیشه جریان ندارد بعد از وضو و غسل تحفظ لازم است.

۳. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، سیستانی: پس از وضو و غسل تحفظ مطلقاً واجب است و در حین وضو و غسل در صورت استمرار خون بنا بر احتیاط واجب تحفظ لازم است.

۶. کوتاهی مستحاضه در تحفظ:

در صورت کوتاهی و تسامح در تحفظ و جلوگیری از خروج خون، اگر در اثنای طواف یا نماز آن خون خارج شد، طواف یا نماز طواف باطل است و باید اعاده گردد.

اما تکرار غسل و وضو:

۱. آیات عظام: جوادی، سبحانی، نوری، وحید: باید وضو و غسل را اعاده کند.

۲. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، صافی: بنا بر احتیاط واجب، غسل را اعاده کند.

۳. آیات عظام: زنجانی، سیستانی، مکارم: اعاده غسل، لازم نیست.

نکته: اگر خروج خون به سبب کوتاهی و تسامح در تحفظ نبوده، بلکه به دلیل شدت و کثرت، خون

خارج شده باشد، طواف یا نماز طواف، صحیح است.

۷. لزوم تشخیص نوع استحاضه:

(بنا بر فتوا یا بنا بر احتیاط) مستحاضه باید قبل از طواف و یا نماز طواف، برای تشخیص نوع استحاضه، آزمایش و امتحان کند، مگر پیش از طواف یا نماز آن یقین به نوع استحاضه داشته باشد و اگر امتحان ممکن نباشد، چنانچه حالت سابقه معلومی دارد بنا را بر همان بگذارد.

و اگر حالت سابقه معلومی ندارد:

۱. آیات عظام امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای، سبحانی،

سیستانی، نوری: بنا بر قدر متیقن بگذارد، مثلاً در

تردید بین قلیله و متوسطه، بنا بر قلیله گذارد.

۲. آیات عظام زنجانی، صافی، مکارم، وحید:

بنابراحتیاط واجب به گونه‌ای عمل کند که علم به

فراغ پیدا کند. (جمع بین وظیفه قلیله و کثیره)

۸. لزوم تطهیر برای مستحاضه:

طبق نظر همه مراجع عظام، مستحاضه باید ظاهر فرج را تطهیر کند.

اما نسبت به پنبه و پارچه زیر پنبه.

۱. آیات عظام: زنجانی، سبحانی، صافی، نوری: تطهیر یا تعویض کند.

۲. آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب تطهیر یا تعویض کند.

۳. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای: بنا بر احتیاط واجب پنبه را تطهیر یا تعویض کرده و باید پارچه را تطهیر یا تعویض کند.

۴. آیات عظام: سیستانی، مکارم: تطهیر یا تعویض لازم نیست، آیت الله سیستانی: مگر در مستحاضه کثیره که بنا بر احتیاط واجب است.

۹. وظیفه مستحاضه کثیره برای طواف و نماز آن:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای: باید برای هر یک غسل کند و وضو هم بگیرد؛ مگر آنکه از وقت غسل تا آخر نماز طواف، خون در باطن هم قطع باشد که در این صورت، لازم نیست برای نماز طواف غسل کند و تکرار وضو هم لازم نیست.

۲. آیت الله نوری: باید برای هر یک غسل کند و وضو لازم نیست؛ مگر آنکه از وقت غسل تا آخر نماز طواف، خون در باطن هم قطع باشد که در این صورت، لازم نیست برای نماز طواف غسل کند.

۳. آیت الله سیستانی: اگر خون مستمر باشد، به گونه‌ای که بیرون آمدن خون از پنبه منقطع نشود، یک غسل برای طواف و نماز آن کافی است و همینطور اگر خون منقطع باشد ولی بعد از غسل تا پایان نماز طواف، خون بیرون نیاید، همان غسل

۱. طبق نظر همه مراجع عظام: اگر از وقت شروع غسل طواف تا پایان نماز آن خون قطع باشد به طوری که باطن هم پاک باشد همان طهارت برای طواف نسبت به نماز آن هم کافی است.

برای نماز طواف هم کافی است؛ و اگر خون قطع شود ولی دوباره بیرون بیاید، به احتیاط واجب برای نماز طواف هم غسل لازم است.

۴. آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب برای هر کدام غسل کند و وضو لازم نیست حتی اگر محدث به حدث اصغر باشد.

۵. آیت الله صافی: اگر بعد از غسل، برای نماز یومیه، خون ببیند، برای هر کدام از طواف و نماز آن احتیاطاً یک غسل کند و اگر فاصله بین غسل و طواف زیاد می شود و در نزدیک مسجد هم نمی تواند غسل کند، احتیاطاً موقع ورود به مسجد الحرام تیمم بدل از غسل هم نماید.

۶. آیت الله سبحانی: غیر از غسل های نماز، غسل دیگری واجب نیست و تنها باید وضو بگیرد.

۷. آیت الله مکارم: غیر از غسل های نماز، غسل دیگری واجب نیست و بنا بر احتیاط مستحب، وضو بگیرد.

۸. آیت الله زنجانی: باید برای طواف، علاوه بر

غسل، وضو هم بگیرد و بدون تأخیر، طواف کند و در مورد نماز طواف، چنانچه آن را بدون فاصله قابل توجهی از طواف به جا آورده باشد، لازم نیست برای آن مجدداً اعمال مستحاضه را به جا آورد. و الاً باید برای نماز طواف هم وظایف مستحاضه را تکرار کند؛ مگر در صورتی که اطمینان داشته باشد پس از غسل، تا پایان نماز طواف، از وی خون بیرون نیامده است.

۱۰. وظیفه مستحاضه متوسطه برای طواف و نماز

آن^۱:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، نوری؛ برای طواف، یک غسل و برای نماز طواف، غسل دیگر انجام دهد و برای هر کدام وضو هم بگیرد.
۲. آیات عظام: زنجانی، مکارم: حکم قلیله را دارد.
۳. آیات عظام: سیستانی، وحید: برای طواف و نماز

۱. طبق نظر همه مراجع عظام: اگر از وقت شروع غسل طواف تا پایان نماز آن خون قطع باشد به طوری که باطن هم پاک باشد همان طهارت برای طواف نسبت به نماز آن هم کافی است.

آن یک غسل کافی است. ولی برای هر یک از طواف و نماز آن بنا بر احتیاط واجب یک وضو بگیرد و چنانچه برای خواندن نمازهای یومیه قبلاً یک غسل در آن روز انجام داده باشد، لازم نیست برای طواف و نماز آن دوباره غسل کند.

۴. آیت الله جوادی: برای طواف و نماز آن، یک غسل کافی است. ولی برای هر یک از طواف و نماز، یک وضو بگیرد و چنانچه برای خواندن نمازهای یومیه قبلاً یک غسل در آن روز انجام داده، لازم نیست برای طواف و نماز آن دوباره غسل کند.

۵. آیت الله صافی: برای طواف، غسل و وضو انجام دهد و بنا بر احتیاط واجب، برای نماز آن هم آنها را تکرار کند.

۶. آیت الله سبحانی: اگر وظایف خود را برای نماز یومیه انجام داده، وظیفه جداگانه‌ای به غیر از وضو ندارد.

۱.۱. وظیفه مستحاضه قلبه برای طواف و نماز آن^۱:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای: برای هر کدام از طواف و نماز آن، وضوی مستقل نیاز دارد.

۲. آیات عظام: سبحانی، سیستانی، صافی، مکارم، نوری، وحید: بنا بر احتیاط واجب، برای هر کدام از طواف و نماز آن، وضوی مستقل نیاز دارد.

۳. آیت الله زنجانی: اگر بین طواف و نماز طواف، فاصله قابل توجهی حاصل نشود، مستحاضه می‌تواند بدون تکرار وظایف مستحاضه، نماز طواف را به جا آورد. ولی اگر بین طواف و نماز طواف، فاصله قابل توجهی ایجاد گردد و مطمئن نباشد تا پایان نماز طواف، خون خارج نمی‌شود، باید وظایف مستحاضه را تکرار کند.

۱. طبق نظر همه مراجع عظام: اگر از وقت شروع وضو برای طواف تا پایان نماز آن خون قطع باشد به طوری که باطن هم پاک باشد همان طهارت برای طواف برای نماز آن هم کافی است.

۱۲. ورود مستحاضه متوسطه و کثیره به مسجدین:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای، سیستانی، نوری، وحید: جایز است، اگرچه غسل‌های واجبش را انجام نداده باشد.

۲. آیت الله سبحانی: بدون انجام غسل‌های واجب نماز، جایز نیست.

۳. آیت الله صافی: بدون انجام غسل‌های واجب نماز، بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست.

۴. آیات عظام: زنجانی، مکارم: در مستحاضه کثیره بدون انجام غسل‌های واجب نماز جایز نیست.

۱۳. علم یا احتمال پاکی در مستحاضه:

مستحاضه اگر بداند و یا احتمال پاکی دهد، تأخیر انجام طواف و نماز طواف تا پاکی:

۱. آیات عظام: سبحانی، صافی، زنجانی، مکارم، نوری: لازم نیست.

۲. آیت الله سیستانی: می‌تواند طواف و نماز آن را رجائاً انجام دهد ولی بنا بر احتیاط واجب از محرّمات احرام (حتی تقصیر) اجتناب کرده و اگر بعداً پاک شد، اعمال را اعاده کند.

۳. آیت الله وحید: اگر بدانند پاک می‌شود، لازم است ولی اگر احتمال می‌دهد، لازم نیست ولی اگر پاک شد، احتیاطاً اعاده کند.

۴. آیت الله جوادی: اگر بدانند پاک می‌شود، لازم است و اگر احتمال می‌دهد، لازم نیست.

۱۴. عدم انجام وظیفه در مستحاضه:

اگر مستحاضه بعد از انجام نماز طواف بفهمد که وظیفه‌اش را برای نماز طواف انجام نداده است، اعاده نماز طواف کفایت می‌کند.

فصل دوم: قواعد و احکام باب حیض

۱. شروع حیض در صاحب عادت وقتیه:

صاحب عادت وقتیه به محض دیدن خون در وقت خود یا یکی دو روز قبل از آن به قدری که عرفاً بگویند عادتش جلو افتاده، باید آن را حیض قرار دهد هرچند خون، صفات حیض را نداشته باشد.

۲. شروع حیض در صاحب عادت غیر وقتیه:

صاحب عادت غیر وقتیه در صورتی که خون واجد صفات حیض ببیند به محض دیدن خون، باید آن را حیض قرار دهد.

و اگر واجد صفات حیض نباشد:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، جوادی، سبحانی، سیستانی، صافی، نوری: اگر یقین به استمرار خون تا سه روز دارد، باید حیض قرار دهد و اگر یقین به استمرار خون تا سه روز ندارد به احتیاط واجب تا سه روز بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند.

۲. آیات عظام زنجانی، مکارم، وحید: باید استحاضه قرار دهد.

۳. استمرار جریان خون در سه روز اول حیض:

۱. آیات عظام امام خمینی، خامنه‌ای، جوادی، سیستانی، صافی، مکارم، نوری، وحید: باید پشت سر هم باشد تا حیض محقق شود.

۲. آیات عظام: سبحانی، صافی: اگر مستمر نباشد و سه روز در ضمن یک دهه باشد، مثلاً دو روز خون ببیند و یک روز پاک شود و دوباره یک روز خون ببیند، بنا بر احتیاط واجب باید بین کارهای مستحاضه و تروک حائض جمع کند.

۳. آیت الله زنجانی: استمرار لازم ندارد، ولی باید سه روز اول در یک دهه باشد.

۴. پاکی کوتاه در طول سه روز:

اگر زن در طول سه روز اول، زمان کوتاهی پاک باشد به گونه‌ای که عرفا بگویند در تمام سه روز هرچند در باطن خون بوده، لطمه‌ای به استمرار نمی‌زند و حیض است.

۵. خون دیدن کمتر از سه روز:

خون کمتر از سه روز حیض نیست:
آیت الله زنجانی: اگر به جهت مانعی مانند خوردن قرص سه شبانه روز بودن در طول ده روز هم نباشد با وجود سایر شرایط حیض، محکوم به حیض است.

۶. نقاء متخلل (پاکی وسط در ایام حیض)

اگر سه روز یا بیشتر خون ببیند و پاک شود و دوباره قبل از ده روز خون ببیند و مجموع

روزهایی که خون دیده و روزهایی که در وسط پاک بوده، از ده روز تجاوز نکند:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای، سبحانی،

نوری: روزهایی که در وسط پاک بوده نیز حیض است.

۲. آیت الله وحید: روزهایی که در وسط پاک بوده

نیز حیض است مشروط به اینکه هر دو خون دارای نشانه‌های حیض بوده یا در ایام عادت باشد یا یکی از آنها در ایام عادت و دیگری دارای صفات حیض باشد.

۳. آیات عظام: سیستانی، صافی: در ایام پاکی وسط،

بنا بر احتیاط واجب، بین تروک حائض و عبادات مستحاضه جمع کند.

۴. آیات عظام: زنجانی، مکارم: روزهای پاکی، حکم

حیض را ندارد و عبادات در آن ایام صحیح واقع می‌شود.

۷. حداقل و حداکثر پاکی بین دو حیض:

حداقل پاکی بین دو حیض، ده روز است، اما

فصل دوم: حیض _____ ۳۵

حداکثری برای آن نیست و منظور از پاکی بین دو حیض، پاکی از خون حیض است نه پاکی از هر خونی، بنابراین ممکن است بین دو حیض، ده روز خون استحاضه و مانند آن فاصله شود.

۸. محاسبه حداقل و حداکثر خون حیض:

محاسبه حداقل و حداکثر خون حیض به دو صورت عادی و تلفیقی انجام می‌گیرد.
آیت الله زنجانی: به صورت یک شبانه روز (۲۴ ساعت) است.

۹. محاسبه ابتدا و انتهای مدت زمان خون دیدن:

اگر ابتدای خون دیدن در بین روز باشد، پایان سه روز یا ده روز، همان زمان از روز چهارم یا روز یازدهم است و اگر ابتدای خون دیدن، از ابتدای روز یا در شب باشد، پایان سه روز یا ده روز، انتهای روز سوم یا دهم است.

۱۰. محدوده روز در محاسبه حیض:

۱. آیات عظام امام خمینی، جوادی، سبحانی، صافی، نوری: ابتدای روز، طلوع فجر و پایان آن غروب شرعی است.
۲. آیات عظام سیستانی، مکارم: ابتدای روز، طلوع فجر و پایان آن غروب آفتاب است.
۳. آیت الله وحید: ابتدای روز، طلوع فجر و پایان آن غروب آفتاب است و اگر بین اذان صبح تا طلوع آفتاب شروع شود و تا غروب روز سوم قطع شود، بنا بر احتیاط واجب، بین تروک حائض و وظایف مستحاضه جمع کند.
۴. آیت الله خامنه‌ای: ابتدای روز به طلوع آفتاب و پایان آن به غروب آفتاب است.
۵. آیت الله زنجانی: روز به صورت یک شبانه روز (۲۴ ساعت) محاسبه می‌شود.

۱۱. لکه‌بینی پیش از عادت:

- لکه بینی پیش از عادت اگر به صورت مستمر نباشد و بیشتر از فترات یسیره (مدت زمان کوتاه)،

باطن هم پاک باشد حکم حیض را ندارد.
آیت الله زنجانی: توالی در خون حیض لازم نیست.

۱۲. لکه بینی مستمر قبل از عادت:

اگر از پایان حیض قبلی اقل طهر گذشته باشد، لکه بینی مستمر قبل از عادت اگر با خون بعدی از ده روز تجاوز نکند:

۱. آیات عظام امام خمینی، خامنه‌ای، جوادی، سبحانی، سیستانی، صافی، مکارم، نوری: حیض است.

۲. آیات عظام زنجانی، وحید: اگر واجد صفات حیض باشد یا صاحب عادت وقتیه بوده و لکه بینی، یکی دو روز قبل از عادت اتفاق افتد به قدری که عرفاً بگویند عادتش جلو افتاده، در این صورت حیض است.

۱۳. لکه بینی بعد از عادت:

لکه بینی بعد از عادت اگر با خون حیض قبلی از ده روز بیشتر نشود:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، جوادی، سبحانی، سیستانی، صافی، مکارم، نوری: محکوم به حیض است و پاکی بین این لکه بینی، حکم نقاء و پاکی متخلل را دارد.

۲. آیت الله زنجانی: اگر لکه‌ها واجد صفات حیض باشد یا در عادت عددیه اگر عدد عادت تکمیل نشده، محکوم به حیض است.

۳. آیت الله وحید: در صاحب عادت وقتیه و عددیه، اگر واجد صفات حیض باشد، محکوم به حیض است و اگر فاقد صفات حیض باشد، به احتیاط واجب بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند و در مضطر به، مبتدئه و صاحب عادت عددیه، محکوم به حیض است.

۱۴. ترشحات زرد رنگ خارج شده که خون بودنش مشکوک است:

(الف) اگر در ادامه حیض و قبل از گذشتن ده روز باشد:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، جوادی، سبحانی،

سیستانی، صافی، مکارم، نوری: حکم حیض را دارد.

۲. آیت الله وحید: حکم حیض را دارد مگر در مورد صاحب عادت وقتیه و عددیه در صورتی که ترشحات بعد از اتمام عادت او باشد که به احتیاط واجب بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند.

۳. آیت الله زنجانی: حکم استحاضه را دارد مگر صاحب عادت عددیه و قبل از تکمیل عدد عادت که حیض محسوب می شود.

ب) اگر در طول ماه و در ادامه حیض و یا خون دیگری نباشد:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه‌ای، سبحانی، سیستانی، صافی، مکارم، نوری، وحید: محکوم به طهارت است و حکم حیض و استحاضه را ندارد.

۲. آیت الله زنجانی: خون محسوب می شود و حکم استحاضه را دارد.

۱۵. پاک شدن پیش از ده روز با احتمال وجود

خون در باطن:

اگر زن پیش از ده روز از خون حیض پاک شد

با احتمال آنکه در باطن، خون باشد (بنا بر فتوی یا بنا بر احتیاط)، وظیفه‌اش اختبار و واریسی باطن است و اگر باطن هم پاک بود، انجام طواف و نماز آن، پس از غسل اشکال ندارد مگر یقین داشته باشد که قبل از پایان ده روز خون می‌بیند که حکم نقاء و پاکی متخلل را دارد.

۱۶. بر هم خوردن عادت با دوبار بر خلاف عادت،

خون دیدن:

زنی که صاحب عادت است اگر دو بار بر خلاف عادت خود خون ببیند در صورتی که این دو بار مثل هم باشند، عادت قبلی از بین می‌رود و عادت جدید بوجود می‌آید.

و اگر دو باری که بر خلاف عادت قبلی است یکسان

نباشد:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، سبحانی: محل اشکال است و در تفاوت بین وظیفه مضطره و صاحب عادت، بنا بر احتیاط واجب جمع کند.

۲. آیات عظام: مکارم، وحید: باید احتیاط کند یعنی

بین تروک حائض و وظایف مستحاضه جمع کند.

۳. آیات عظام: جوادی، زنجانی، سیستانی، صافی:

عادت سابق بهم می خورد و حکم مضطربه را دارد.

۴. آیت الله نوری: عادت سابق بهم نمی خورد.

۱۷. صاحب عادت وقتی یا عددیه یا وقتی و عددیه

که بیشتر از عادت خون دیده و از ده روز تجاوز

نکرده:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، جوادی، سبحانی،

سیستانی، صافی، مکارم، نوری: همه خون‌ها حیض است

حتی اگر بعد از عادت، فاقد صفات حیض باشد.

۲. آیت الله زنجانی: اگر خون بعد از عادت واجد

صفات حیض باشد حیض و در غیر اینصورت

استحاضه است.

۳. آیت الله وحید: در صاحب عادت وقتی یا

عددیه همه خون‌ها حیض است و در صاحب

عادت وقتی و عددیه اگر همه خون‌ها واجد صفات

حیض باشد، حیض است ولی اگر خون بعد از

عادت فاقد صفات حیض باشد بنابر احتیاط واجب

بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند.

۱۸. خون دیدن در وقت عادت، بیشتر از ده روز در

صاحب عادت وقتیه و عددیه:

اگر صاحب عادت وقتیه و عددیه بیشتر از ده روز مستمرا خون ببیند، در صورتی که خون‌ها واقع در وقت عادت باشد، از ابتدای وقت عادت و به مقدار عادت، حیض و بقیه استحاضه است، هر چند خون واقع در عادت، فاقد صفات حیض و خون خارج از وقت عادت، واجد صفات حیض باشد.

۱۹. بیش از ده روز خون دیدن صاحب عادت

وقتیه:

اگر صاحب عادت وقتیه بیش از ده روز خون ببیند، خون واقع در وقت عادت را حیض و از جهت عدد، در صورتی که خون‌ها قابلیت تمییز دارند به مقداری که واجد صفات حیض است، حیض قرار داده و بقیه را که فاقد صفات حیض است، استحاضه قرار می‌دهد.

۲۰. بیش از ده روز خون دیدن صاحب عادت

عددیّه:

اگر صاحب عادت عددیّه بیشتر از ده روز خون ببیند در صورتی که خونها از جهت اوصاف حیض یکسان باشند، از ابتدای دیدن خون به تعداد عدد عادت، حیض است.

۲۱. خون دیدن بعد از اتمام طواف یا نماز آن:

اگر زنی بعد از تمام شدن طواف یا نماز آن خون هر چند حیض ببیند ولی نداند قبل از طواف یا نماز بوده یا نه، طواف یا نماز طواف وی محکوم به صحت است.

۲۲. داخل شدن به مسجد الحرام برای مکلف به

جمع بین تروک حائض و اعمال مستحاضه:

۱. آیات عظام: جوادی، سبحانی، صافی، مکارم، وحید:

زنی که وظیفه اش جمع بین تروک حائض و اعمال مستحاضه است، برای داخل شدن در مسجد الحرام و انجام طواف و نماز آن، تا پاک شدن اگر ممکن

است صبر کند و در غیر اینصورت، طواف و نماز آن را با رعایت حداقل زمان لازم با رعایت وظایف مستحاضه انجام داده و نایب هم بگیرد.

۲. آیت الله زنجانی: با عدم تمکن از صبر کردن

نایب بگیرد.

۳. آیت الله سیستانی: با عدم تمکن از صبر کردن

باید به مجتهد دیگر با رعایت الاعلم فالاعلم مراجعه کند.

۲۳. سن یأس:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، سبحانی، صافی:

سیده اتمام شصت سال و غیر سیده اتمام پنجاه سال قمری.^۱

۲. آیت الله خامنه‌ای: تعیین سن یأسگی محل

تأمل و احتیاط است، در این مسئله با رعایت شرایط، به مجتهد دیگر مراجعه کنند.

۳. آیت الله زنجانی: اگر پنجاه سال قمری تمام

۱. شصت سال قمری به سال شمسی حدود ۵۸ سال و ۷۸ روز و پنجاه سال قمری به سال شمسی، حدود ۴۸ سال و ۶ ماه می‌شود.

فصل دوم: حیض _____ ۴۵

شده و قرشیه نیست، حکم استحاضه را دارد و اگر اطمینان دارد که قرشیه است یا در آن شک دارد، چنانچه شروع خون در عادت یا یکی دو روز قبل از آن باشد یا خون او اوصاف حیض را داشته باشد، حکم حیض را دارد و سیده، قسمی از اقسام قرشیه است.^۱

۴. آیت الله سیستانی: مطلقاً اتمام شصت سال قمری است.

۵. آیت الله مکارم: مطلقاً اتمام پنجاه سال قمری است مگر اینکه خون، صفات حیض و شرایط آن را داشته باشد.

۶. آیت الله وحید: اگر خون به صفات حیض یا در ایام عادت باشد، زنهای سیده و غیر سیده بین پنجاه تا شصت سال قمری بین تروک حائض و وظایف مستحاضه احتیاط کنند.

۱. در نظر معظم له زنی که بین پنجاه تا شصت سال قمری است و نمی‌داند قرشی است یا نه مثل ایرانی‌ها حکم کسی را دارد که هنوز از پنجاه سال قمری نگذشته باشد و اگر با شرایط خون ببیند حائض شمرده می‌شود.

۲۴. خون دیدن بدون رحم:

۱. آیات عظام: جوادی، زنجانی، سبحانی، سیستانی، مکارم: حکم حیض را ندارد هر چند واجد صفات و شرایط حیض باشد.

۲. آیات عظام: صافی، نوری: اگر واجد شرایط و صفات حیض باشد حکم حیض را دارد.

۳. آیت الله وحید: اگر واجد شرایط و صفات حیض باشد بنابر احتیاط واجب بین تروک حائض و اعمال مستحاضه جمع کند.

۲۵. عدول به حج افراد برای حائض در فرض عدم**توانایی انجام عمره تمتع در وقت:**

(الف) در میقات پیش از احرام بستن حائض است:

طبق نظر همه مراجع عظام؛ باید به نیت حج افراد محرم شود، البته می تواند به قصد ما فی الذمه هم احرام ببندد و پس از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد.

(ب) پس از احرام عمره تمتع تا قبل از انجام نصف

(۳/۵ دور) از طواف حائض شود:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، سبحانی، صافی، مکارم، نوری: عدول به حج افراد کند و پس از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد.
۲. آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب عدول به حج افراد کند و پس از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد.
۳. آیات عظام: خامنه‌ای، سیستانی: می‌تواند عدول به حج افراد کند و بعد از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد و می‌تواند سعی و تقصیر عمره تمتع را انجام داده و از احرام خارج شود و بعد از مراجعت از منا، طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از طواف حج (یا بعد از آن؛ آیت الله خامنه‌ای) قضا کند.
۴. آیت الله زنجانی: اگر هنگام احرام بستن نمی‌دانسته که بر اثر حیض نمی‌تواند اعمال عمره تمتع را انجام دهد سعی و تقصیر را انجام دهد و بعد از بازگشت از منا و قبل از طواف حج اگر قبل از طواف حیض شده، طواف عمره تمتع و نماز آن

را قضا کند و اگر در اثنای طواف حیض شده، قبل از طواف حج، طواف عمره تمتع را اتمام و نمازش را بخواند.

ج) بعد از نصف (۳/۵ دور) و قبل از اتمام دور چهارم طواف حائض شود:

۱. آیات عظام: امام خمینی، جوادی، نوری: عدول به حج افراد کند و بعد از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد؛

۲. آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب، عدول به حج افراد کند و بعد از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد

۳. آیات عظام: خامنه‌ای، سیستانی: می‌تواند عدول به حج افراد کند و بعد از اتمام حج افراد، عمره مفرده انجام دهد و می‌تواند سعی و تقصیر عمره تمتع را انجام داده و از احرام خارج شود و بعد از مراجعت از منا، طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از طواف حج (یا بعد از آن؛ آیت الله خامنه‌ای) قضا کند؛

۴. آیات عظام: سبحانی، مکارم: سعی و تقصیر را انجام دهد و بعد از بازگشت از منا و قبل از طواف حج باید طواف عمره تمتع را اتمام کند و نمازش را بخواند.

۵. آیت الله زنجانی: سعی و تقصیر را انجام دهد و بعد از بازگشت از منا و قبل از طواف حج باید طواف عمره تمتع را اتمام کند و نمازش را بخواند و سپس طواف و نماز را اعاده کند.

۶. آیت الله صافی: سعی و تقصیر را احتیاطاً انجام و تروک احرام را ترک نماید و رجائاً محرم به احرام حج تمتع شود و اعمال آن را به قصد ما فی الذمه - اعم از تمتع و افراد - انجام دهد و بعد از بازگشت از منا ابتدا طواف عمره تمتع را تکمیل و نماز آن را بخواند و احتیاطاً عمره مفرده هم انجام دهد.

د) بعد از دور چهارم حائض شود:

۱. آیات عظام: امام خمینی، خامنه‌ای، نوری: باید سعی و تقصیر را انجام دهد و بعد از بازگشت از

منا، قبل از طواف حج یا بعد از آن، طواف عمره تمتع را تکمیل و نماز آن را بخواند.

۲. آیات عظام: جوادی، زنجانی، سبحانی، سیستانی،

صافی، مکارم: باید سعی و تقصیر را انجام دهد و بعد از بازگشت از منا، قبل از طواف حج طواف عمره تمتع را تکمیل و نماز آن را بخواند.

۳. آیت الله وحید: احتیاط واجب آن است که

سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس احرام حج را به قصد ما فی الذمه از حج افراد یا تمتع ببندد و بعد از بازگشت از منا قبل از طواف حج، طواف عمره تمتع را تکمیل و نماز آن را بخواند و پس از اتمام حج، یک عمره مفرده هم انجام دهد.

۲۶. احرام حائض در میقات شجره

راهکار اول: در صورت امکان، در حال عبور از مسجد محرم شوند؛ یعنی از یک درب وارد، و از درب دیگر خارج شوند و در حال عبور تلبیه بگویند؛ همه مراجع.

راهکار دوم: با نذر در مدینه یا قبل از رسیدن به میقات محرم شوند؛ همه مراجع^۱

راهکار سوم: احرام از نزدیک یا محاذی مسجد، اگر نتواند تا وقت پاک شدن صبر کند.

۱. بنا بر احتیاط، نزدیک مسجد محرم شوند و در جحفه یا محاذی آن تجدید احرام کنند؛ امام خمینی.

۲. در محاذی مسجد محرم شوند و بنا بر

احتیاط، در جحفه یا محاذی آن، تجدید احرام کنند؛ آیت الله بهجت.

۳. باید از جحفه یا محاذی آن محرم شوند؛ آیت الله خامنه‌ای.

۴. احرام از بیرون مسجد شجره، سمت راست یا

چپ آن، کفایت می‌کند؛ سایر مراجع

والله اعلم رب العالمین

۱. البته آیت الله زنجانی نذر را در اینجا مجوز احرام در غیر میقات نمی‌داند.